

estimar procedent que la comissió d'assumptes professionals i la ponència jurídica estudiessin el plantejament d'aquesta qüestió per establir després, si fos del cas, contacte amb elements que portin la seva col·laboració per a l'estudi de l'esmentat assumpte".

Amb anterioritat a la reunió de la junta —la resposta de la qual al prec, com es pot veure, va equivaler a una negativa—, Tomàs Alcoverro, Joan Anton Benach, Pere Oriol Costa, Francesc González Ledesma, Enrique Murillo i Josep Pernau ja havien enviat als socis un text de dos folis entorn dels aspectes més destacats del tema. "En un país com el nostre", deien, "potser pot resultar un sarcasme parlar de les societats de redactors quan els periodistes tenen davant seu problemes que apareixen més peremptoris. No obstant això, convé recordar, a tall d'exemple, alguna de les conseqüències de la progressiva comercialització i concentració de la premsa en altres països, situació a la qual nosaltres ens veiem abocats".

Solidaritat laboral

A la junta general del 27 de juny de 1968, va resultar derrotada una altra proposta del Grup que pretenia que en les assemblees de socis el vot dels exercents tingués valor doble respecte al

dels no exercents. Una tercera proposta reclamava la solidaritat de l'Associació amb els periodistes que "a conseqüència de la seva activitat professional i en un ordre ideològic poguessin ser objecte d'unes mesures que impliquessin cessament laboral, amb la consegüent disminució o manca completa d'ingressos".

La possibilitat dels esmentats "cessaments" no era pas remota, a parer del GDP. En l'escrit de justificació de la proposta es deia: "La sèrie d'ordenances i legislacions penals a què està sotmès avui el periodista espanyol afavoreixen aquesta mena de successos que, la veritat sigui dita, ja han ocorregut. I davant d'aquesta realitat, ¿podem els periodistes plegar-nos de braços i assistir a l'esfondrament d'un home o, fins i tot, d'una llar? Si ho féssim així, incorreríem en dos greus pecats contra la moral social: agreujaríem unes sancions en el judici de les quals no entrem pas, però que han sobrevingut en el compliment del deure informatiu o en l'expressió honesta de les pròpies idees, i abandonaríem el qui en la desgràcia necessita més que mai dels altres. Cap d'aquestes dues inhibicions per part de la comunitat periodística no és concebible. El país es mou cap a una creixent consciència dels seus drets, i la comunitat periodística està obligada en

Tots clandestins

.....
Portada del número de la
.....
revista Mundo dedicat a
.....
Comissions Obreres, del 9 de
.....
març de 1968. El GDP va
.....
imitar la tàctica
.....
d'organització clandestina de
.....
CC OO dintre la CNS per
.....
ocupar des de dins
.....
l'Associació de la Premsa.
.....

La primavera de 1966 i divagacions vàries (Fragments inèdits d'unes molt incertes "memòries")

— Joan-Anton Benach —

"(...) Sé que no érem encara a la primavera del 1966. Feia fred quan els signes d'un temps inmòbil semblaven deixondir-se: la clandestinitat bullia; Comissions es desvergonyia cada vegada més; als col·legis professionals —al d'Advocats i al d'Arquitectes, sobretot— quallaven grups d'oposició molt respectables; els estudiants cercaven de crear el seu propi "sindicat"... De l'altra banda, de la banda del règim, vull dir, no res massa especial: Alonso Vega mostrava uns ullals saníssims i des d'Información y Turismo Fraga anunciava l'oro y el moro, que era tant com pronosticar uns perills molt més subtils que la garrotada seca. Feia fred i uns capvespres vertiginosos encaçaven les conspiracions que tres o quatre redactors del *Correo* practicàvem a La Llave (Consell de Cent-Bailén) enmig d'una bafarades de fregits humils; solien començar amb l'entreclaror magnífica que tenen les tardes declinants de l'Eixample i acabaven de fosc. Per això dic que devia ser l'hivern, encara. (...)"

"(...) Polítics o aspirants a ser-ho, professionals, sectors de l'oposició havien iniciat un apropament al món de la informació i, qui més qui menys, tothom tenia la seva llista de periodistes "de confiança" que, tanmateix, era el reflex força aproximat de la gent amb la qual s'establien a mitja distància unes complicitats manifestes. Sabies amb qui podies bescanviar informacions d'una manera profitosa, el nom que t'era permès de donar quan algun nacionalista militant et

consultava, quan rebies algú de Comissions Obreres o et sabies festejat per peixos grossos del FNC, del PSUC o del MSC.

D'això en dic la complicitat a mitja distància. D'això i de coincidir cada vegada més a les assemblees de l'Associació de la Premsa un grupet que solia expressar-se unànimement a l'hora de censurar la gestió de l'incombustible Martínez Tomás. En aquestes ocasions, la veu cantant la duïen, entre d'altres, crec recordar, Josep Faulí, Antonio Figueruelo, Josep Pernau, Mateo Madrudejos, Pere Oriol Costa, més endavant Enric Sopena i, invariablement, un demolador, tenaç i sempre documentat Josep Maria Cadena, corcò inclement, veritable martell del president constant (...)"

"(...) El primer semestre de 1966 va ser un moment políticament molt sacsejat: la "Caputxinada"; una vaga general universitària; la primera gran manifestació ciutadana pels voltants del Cinc d'Oros; la promulgació de la Llei de Premsa; la manifestació de capellans per Via Laietana, la famosa desfilada dels "bonzos incordiantes", que escrigué Ignacio Agustí en un cèlebre article a *Tele-Exprés*... Abans de tot plegat, hi hagué una d'aquelles reunions de premsa, subreptícies, cada vegada més freqüents, i de les quals no podia sortir res que els periòdics intentessin ni tan sols presentar a la tenebrosa "censura previa". L'havia convocat el naixent Sindicat d'Estudiants (el SDEUB) en una casa de

molt principal lloc a seguir aquest moviment, fins i tot en posició preferent”.

Sentís - Álvarez Solís

En les eleccions de 1969, el GDP va donar suport a Antonio Álvarez Solís, que es va enfrontar a la candidatura encapçalada per Carles Sentís. “Nosaltres volem aportar a la directiva de l’Associació de la Premsa de Barcelona”, deia la candidatura d’Álvarez Solís, “una actuació basada en el convenciment que el periodista necessita avui una protecció superior a l’assistència, tot i ser aquesta molt important; una protecció quant a l’exercici professional i a les possibles fallides personals i professionals que se’n derivin”. “Estimem”, deia en un altre punt, “que el periodisme necessita amb urgència una posició acceptable en el conjunt de la vida espanyola, ja que no pot continuar constituint una professió modesta en l’ordre dels ingressos ni una trista professió en qualsevol altre sentit”.

La candidatura encapçalada per Sentís afirmava, al seu torn, en el seu escrit electoral: “Encara que cap de nosaltres no abdica de les idees polítiques que professa, entenem que la necessitat de convivència, tan important per vigoritzar els nostres imperatius professionals, ens obliga a mantenir la nostra entitat al marge de tot partidisme, oi més quan, en la nostra

condició de periodista, tots o quasi tots disposem d’òrgans d’expressió en els quals podem manifestar les nostres posicions o oposicions”.

Sentís va guanyar Álvarez Solís per golejada: va obtenir 168 vots, mentre que el seu rival es va haver de conformar amb 42. Aquest resultat va enfonsar en el desànim els membres del GDP, que van pensar fins i tot a fundar una nova entitat paral·lela a l’Associació de la Premsa. En aquestes eleccions, d’altra banda, el GDP va emprar per primera vegada indistintament el català i el castellà, en la seva propaganda electoral.

Santiago Nadal

En 1970 Antonio Martínez Tomás va plegar del seu càrrec al capdavant de l’Associació, arran d’una dura polèmica amb Carles Sentís sobre la possibilitat que *La Hoja del Lunes* perdés part de la seva publicitat, a causa d’un projecte de suplement per a totes les *Hojas* que es publicaven a Espanya.

Les eleccions següents es van celebrar el 1971, carregades d’expectació pels resultats. Els candidats que encapçalaven les diferents llistes eren tres: Carles Sentís, Santiago Nadal i Néstor Luján, aquest amb el suport del GDP. Nadal va treure 103 vots, Sentís 82, i Luján 58. Santiago

Vallvidrera on arribarem després de rebre dues indicacions distintes, una a Via Augusta-Diagonal i l’altra a Muntaner. Ho recordo perquè hi anava amb el meu cotxe i m’irritava tot aquell secretisme exagerat i unes maniobres estranyes que més aviat haurien pogut alertar la policia que no pas despistar-la. És clar que Vallvidrera és un lloc on no sembla que es pugui celebrar cap mena de conjura massa consistent i, doncs, es devia considerar un bon refugi per a una trobada il·legal que hauria pogut acabar a comissaria.

L’entrada a la “torre” on ens esperaven els capitosts de la revolta estudiantil no va ser, precisament, cap prodigi de discreció. Era obvi que a la casa, aleshores, no hi vivia ningú: les persianes estaven tancades i no s’hi veia cap símptoma que algú pogués usar-la. A fi, per tant, de no alterar aquesta fesomia, vam haver d’entrar pels darreres, després de saltar la barana d’un jardí veí, també en desús temporal. Era una barana respectable que, evidentment, no havia estat pensada per transitar-hi, i tinc ben presents les angúnies que vaig passar per vèncer l’obstacle que d’altres superaven amb una lleugeresa envejable: “També són ganes d’emprenyar! Com és que no han pensat en el Fòrum Vergés, com fa tothom”, em deia, tot imaginant el canvi d’argument que podia tenir la pel·lícula d’un moment a l’altre. Per bé que ho féssim en intervals prudents, quinze o vint persones assaltant irregularment un habitatge podia inquietar qualsevol que tingués un telèfon a mà i si, a més a més, una d’elles es clavava una morrada notable, que era el que em temia,

s’hauria pogut organitzar un sacramental de conseqüències fatídiques.

A la reunió s’informà dels avanços del combat universitari, del fracàs definitiu de les APE —unes Asociaciones Profesionales de Estudiantes que eren un intent desesperat de transformar l’antic SEU— i de l’enfortiment del sindicat emergent. No recordo que se’ns donés cap notícia especialment vistosa; es tractava de mantenir “uns contactes” i de crear, suposo, unes majors expectatives de cara a la tancada als Caputxins de Sarrià, on havia de quedar constituït “oficialment” el nou sindicat. D’això, però, no crec que se’n digués ni mitja paraula.

La trobada, en fi, va ser com moltes d’altres, i fóra una niciesa parlar-ne amb detalls anecdòtics tan irrellevants si no coincidís amb un fet que considero remarcable per a la “meva” història del GDP. I és que, en baixar de Vallvidrera i escalfats pel sant neguit que ens donava la clandestinitat, els qui anàvem en el meu cotxe vam decidir passar pel pis del carrer Entença, on aleshores jo vivia. Aquella va ser la primera reunió en la qual es planejà la constitució d’un grup de periodistes que reunís els qui expressaven professionalment i personalment un compromís antifranquista clar i una adhesió a la lluita dels principals sectors de l’oposició. Els reunits érem Pere Pasqual Piqué, Rafael Pradas, Josep Maria Huertas i jo, naturalment, que a més a més de la benzina i del pis, hi posava, com en ocasions similars —pecats de joventut!— el Torres 5. S’acordà un calendari de contactes urgents i es va preveure que el marc de les actuacions públiques del grup fóra l’Associació de la Premsa; consegüentment, i llevat que un cop constituït el

Nadal va aportar renovació a l'Associació. Quan va morir, Manuel Vázquez Montalbán va escriure sobre ell un llarg article a *Triunfo* en el qual deia, entre altres coses: "Els seus comentaris de política internacional eren de les poques coses llegibles que publicava la premsa espanyola en els anys quaranta i cinquanta. Nadal va exercir importants tasques en el Consell Privat de don Joan, i va posar en alerta contínuament una potencial dreta democràtica espanyola perquè es despertés del seu somni i denunciés les hipoteques de poder i representativitat en què havia incorregut".

Per donar una idea del sentit de la renovació que fou possible amb Santiago Nadal, podem esmentar, per exemple, que el 30 de novembre de 1971 la junta directiva de l'Associació de la Premsa va aprovar un acord en el qual expressava la seva solidaritat "amb l'Asociación de la Prensa de Madrid per demanar l'amnistia de tots els periodistes sancionats en matèria de premsa i impremta, aplicant-los els beneficis de l'indult general decretat pel cap de l'Estat el primer d'octubre".

La detenció de Sopena

En 1971 es va produir la detenció d'Enric Sopena, seguida de la de Mateo Madrideojos, en relació amb l'acte constitutiu de l'Assemblea de

Catalunya. Sopena va estar dos dies a la Jefatura Superior de Policía, i es va negar a facilitar informació sobre l'Assemblea. Cent nou socis de l'Associació de la Premsa van signar un escrit en petició d'una assemblea extraordinària, en la qual s'havia d'examinar el mateix text de la petició,

Tots emmordassats

.....
 Manifestació d'estudiants

 universitaris, el 1r de maig

 de 1968.

col·lectiu acordés una altra cosa, qualsevol que fos convidat a pertànyer a la nova organització hauria de ser soci actiu de l'entitat. Josep Maria Huertas em recordaria que ell es tragué de la butxaca una llista primera ja confeccionada, la qual cosa, a més d'il·lustrar l'empenta irrefrenable d'aquell noi, em fa pensar que tal vegada del grup ja se n'havia parlat, a les conjures que es feien a La Llave. Com un senyal premonitori de la paradoxa que sovint marcaria la biografia periodística de Huertas, aquest no podria intervenir en l'endegament del projecte, ja que encara li faltaven uns mesos per ingressar a l'Associació (...)"

(...) Vaig parlar amb en Cadena, i ell amb en Faulí. D'altres feren gestions en funció d'amistats i d'afinitats. Cadena m'ha recordat que ell i jo visitàrem Josep Pernau a *Tele eXprés*. Després d'unes poques entrevistes, el que calia era la constitució formal del grup, ja que la reunió d'Entença no havia suposat res més que la determinació presa per uns companys de redacció que imaginàvem una actuació possible, similar a la que podien barrinar, en aquelles mateixes dates, altres nuclis professionals. La fundació del grup, per tant, no tindria lloc fins que no es produís una trobada que aplegués persones de diferents mitjans d'informació i que haguessin pogut fer la seva pròpia reflexió sobre l'oportunitat de

l'organització que es pretenia crear, línies d'actuació i objectius a assolir. Aquesta reunió fundacional es va fer al restaurant que hi havia a la planta alta del Col·legi d'Arquitectes, on es van celebrar, en una primera fase, els plenaris mensuals del grup. Devia ser a l'abril del 66, entre la "Caputxinada" i la manifestació dels capellans. A aquella reunió primera, hi assistiren Faulí, Pernau, Cadena, Pasqual, Pradas i jo mateix, i juraria que Mateo Madrideojos, Figueruelo, Costa i d'altres.

Algú n'ha intentat fer la llista completa. Algú, furgant la memòria, ha dit que érem dotze, xifra evangèlica que pronosticava un considerable èxit proselitista i que, d'una manera immediata, posava a prova l'abnegació i el sentit penitencial que suposava enfrontar-nos periòdicament amb els menús que servien en aquell menjador. Sens dubte, la discreció dels qui el regentaven no tenia preu, però, d'entrada, pagàvem l'altíssim tribut d'uns plats la comestibilitat dels quals era francament dolorosa (...)"

"(...) De vegades he pensat que l'enderiament dels nostres arquitectes pel disseny exquisit de bars i de restaurants, i que tanta fama ha donat a la ciutat, és una forma inconscient de camuflatge de mals records, i podria tenir el seu origen en el trauma juvenil que a molts d'ells hauria provocat el fet d'haver dinat massa assíduament en aquell àtic de la plaça Nova.

que deia això: “Davant la gravetat que suposa la convocatòria d’uns companys nostres per sotmetre’ls a interrogatori a la Jefatura Superior de Policia, com a presumptes assistents a una roda de premsa, els sotasignats estíem que és d’absoluta urgència la reunió d’una assemblea general extraordinària de la nostra Associació, ja

que ha entrat en joc, a part de la nostra responsabilitat com a professionals, posada greument i injustament en dubte, la tranquil·litat d’uns companys, grans i honestos professionals, i de llurs famílies”. El cap superior de policia va prohibir l’assemblea, i Sopena fou posat en llibertat sense cap processament.

Els qui, en temps dels primers *Planes de Desarrollo*, vam alimentar-nos als menjadors del SEU, de l’OCPD o de l’Ateneu, on l’escassetat es compensava amb un concepte de ranxo directe i prou decent, estem més ben preparats per a la vida, i se’ns dispara un recel instintiu quan entrem en algun restaurant que és premi FAD (...)”.

(...) D’aquella cuina malvada ens en deslliurà Morera Falcó, cap d’esports del *Correo* i que, gràcies al seu prestigi, tenia vara alta en moltes institucions del ram. Ell ens dugué al restaurant del Club Barcino, al capdamunt del carrer Balmes; allí vam retrobar una pau alimentària suficient i digna, la mateixa de què gaudien uns aficionats al tennis d’una classe mitjana força endreçada. (...) Els llocs de reunió van anar canviant en funció del creixement del grup. De l’etapa del Barcino es va passar a l’etapa del Monumental, al carrer Major de Gràcia, i d’aquí a la de l’Hostal de la Perdiu, on no es van fer, de tota manera, més de tres o quatre plenaris. El GDP havia crescut, i quan érem prop d’una cinquantena d’afiliats les aules del CIC van oferir-nos els espais adequats al confort dialèctic que necessitàvem. Les sessions plenàries ja no podien ser tertúlies amb un ordre del dia per liquidar entre plat i plat, sinó assemblees rigorosament mensuals i molt actives que exigien una taula presidencial que posés ordre a

les intervencions, al debat, a l’inevitable arravatament mitinesc (...)”.

(...) La urgència per establir algun criteri objectiu sobre qui podia ingressar al GDP, al marge de simpaties o d’impressions més o menys vagues, va obligar molt aviat a la redacció d’un document bàsic —“el paper”, en dèiem— els continguts del qual havien de ser acceptats per qualsevol que volgués entrar a l’organització un cop el proposessin tres o més membres del col·lectiu. Després de proclamar uns principis i reivindicacions democràtiques generals, es formulava en el document l’objectiu de convertir l’Associació de la Premsa en l’instrument capaç de transformar l’exercici de la professió periodística en una activitat independent, tant de l’Administració com de les empreses (...). En l’elaboració del “paper”, que cercava un consens fàcil del grup fundacional —no pas del tot homogeni, ideològicament—, recordo que hi van tenir una intervenció destacada Mateo Madrideojos i Josep Faulí (...)”.

(...) Tinc la impressió que el Grup, malgrat ell mateix, va ser un punt de referència tranquil·litzador per al sector empresarial, que podia plantejar-se alguns interrogants

El desembre de 1971 hi va haver noves eleccions a l'Associació. En aquesta ocasió només hi va haver dos candidats en lliça: Santiago Nadal i Néstor Luján. El primer va obtenir 170 vots, i el segon 61. L'any 1972 va estar ple de polèmiques, dins l'Associació, que van culminar amb una assemblea en què es va votar l'admissió o no de diverses propostes, i no pas aquestes en elles mateixes. En aquella assemblea va intervenir fins i tot el delegat governatiu en pro de les tesis del president de l'entitat. Les propostes que es van donar per no presentades - en votar solament vint-i-nou socis contra la iniciativa del president- es referien a la convocatòria d'un simposi nacional de periodistes a Barcelona i a la creació d'una comissió de defensa de la llibertat i la independència en l'exercici de la professió periodística, entre altres.

A les acaballes de 1973 es van convocar noves eleccions a l'Associació. Les candidatures les encapçalaven aquesta vegada Carles Sentís i Manuel Vázquez Montalbán, que van treure respectivament 171 i 103 vots. Santiago Nadal va fer-hi un paper conciliador. Va cridar Josep Maria Cadena i li va demanar que s'integrés a la llista de Sentís. Cadena va exigir una altra plaça, i la va aconseguir. Així, el Grup no va presentar candidats per als llocs de bibliotecari i vocal

tercer, que havien d'ocupar automàticament el mateix Cadena i Pere Oriol Costa, respectivament.

De nou, el 1974 -any de l'execució de Puig Antich- va tornar a caracteritzar-se per la petició reiterada de la celebració d'una junta general sobre "suposats casos de clara pressió dels poders públics o empreses periodístiques", segons van recollir diverses comunicacions de la directiva, que va donar tota mena d'excuses per no convocar-la. Josep Maria Cadena i Pere Oriol Costa van fer pública una carta en la qual exposaven les seves discrepàncies envers la resta de la directiva. Tots dos dimitirien al cap d'un any. Tanmateix, el 1975 es va aconseguir una candidatura conjunta de Sentís amb el GDP, que va obtenir 196 vots, enfront de l'encapçalada per Javier Comín, que en va treure 140. Poc després d'aquestes eleccions es va produir la mort del general Franco, i es va iniciar la reforma política. Les accions en solidaritat amb Josep Maria Huertas Claveria, processat militarment aquest any i empresonat durant nou mesos, van constituir algunes de les darreres manifestacions unitàries del GDP, que va anar perdent força i raó de ser amb el progressiu reconeixement del pluralisme polític. El 1976, l'Associació de la Premsa es va adherir a l'Assemblea de Catalunya. Fou una de les últimes entitats a fer-ho.

Periodistes, malgrat tot

A la plana de l'esquerra,

Peces Barba, Bandrés y

Echevarrieta, advocats

defensors en el procés de

Burgos, en una conferència

de premsa convocada durant

el judici, el desembre de

1970. Només els periodistes

pertanyents a diaris

estrangers van poder utilitzar

el que s'hi va dir.

neguitejadors al final del franquisme i en la primera etapa de la transició (...).

El GDP va tenir des dels seus inicis dos fronts principals d'actuació. El més visible era el de la mateixa Associació de la Premsa, on va esdevenir una oposició no gens desdenyable, disposada a fiscalitzar activament les decisions de la Junta i a conquerir cada cop més parcel·les de poder (...). Els ròssecs eren forts i la inhibició de l'entitat davant, per exemple, les pressions que reberen els mitjans informatius quan tingué lloc l'execució de Puig Antich va fer que dimitissin aquells membres del grup -Costa i Cadena- que, tal com s'havia acordat, acceptaren d'entrar a la directiva (...).

En un segon front d'activitats, el GDP connectava amb els moviments organitzats de la clandestinitat política. Érem convocats per l'anomenada Taula Rodona, i poc després per la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques que es creà el 1969. El Grup, així mateix, tingué sempre els seus representants en l'Assemblea de Catalunya; quan aquesta es constituí, el 7 de novembre de 1971, Enric Sopena, que informà de la sessió -sense esmentar-ne el lloc ni el nom de persones, que haurien estat engarjolades *ipso facto*-, visqué un dels primers conflictes frontals que el secret professional plantejava a un sistema del qual la Llei de Premsa n'intentava un maquillatge amb massa contradiccions (...). A finals del 1974 o ja al 1975, any de la mort del general, se celebrà una tumultuosa assemblea extraordinària de l'Associació de la Premsa en la qual es proposà l'ingrés de l'entitat a

l'Assemblea de Catalunya. Hi hagué llamps i trons. Els qui s'oposaven a la iniciativa van protagonitzar les darreres cuetades de la tradició "lerrouxista" que havia dominat l'entitat des de la seva fundació i que aquella tarda era definitivament enterrada (...).

No sé quina mena de balanç global podrà fer-se del GDP, però, personalment, no tinc cap mena de dubte que aquest va contribuir a reconciliar la professió amb el país real i a eliminar les significacions oficialistes que molta gent esgrimia a l'hora de judicar els treballs dels periodistes".

"(...) No recordo que mai es plantegés l'aventura com una història de bons i dolents. Com és natural, hi havia molts periodistes que presumiblement haurien signat la nostra carta magna, però que mai no se'ls va oferir ingressar al GDP. Eren professionals de prestigi la influència dels quals podia resultar molt més positiva al marge de l'activisme de l'organització, que tampoc, sovint, no haurien pogut assumir. Els suports que reberen les candidatures del GDP en les convocatòries electorals per a la renovació de la Junta Directiva de l'Associació de la Premsa reflectien, i no pas íntegrament, una zona d'influència que hauria de menar, de manera ineluctable, a una política de pactes. Aquesta la inaugurà el president Santiago Nadal al 1973, quan el grup representava ja més del vint per cent de la professió activa i una força amb la qual calia comptar necessàriament (...)" •